ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА ОСТЕОПАТИЯТА В ОРТОПЕДИЧНАТА ПРАКТИКА

Светослав Добрилов[1], Славян Иванов[2], Кристина Василева[2]

[1]Катедра по ортопедия и травматология, Факултет по медицина, Медицински университет – Варна
[2]Студент от специалност кинезитерапия, Факултет по обществено здравеопазване, Медицински университет – Варна

THE POSSIBILITIES OF OSTEOPATHY IN THE ORTHOPEDIC PRACTICE

Svetoslav Dobrilov[1], Slavyan Ivanov[2], Kristina Vasileva[2]

[1]Department of Orthopaedics and Traumatology, Faculty of Medicine, Medical University of Varna
[2]Student majoring in Kinesitherapy, Faculty of Public Health, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Проблемите на българския пациент с хронично рецидивиращи оплаквания по опорно-двигателния апарат го импулсират в търсене на нови възможности за справяне с болестта. Лекарите по ортопедия и травматология са първите медицински специалисти, от които тези болни търсят помощ. Сродните специалисти, прилагащи мануални техники, са лекарите - мануални терапевти, хиропрактиците и остеопатите. Исторически практиката на остеопатията започва в САЩ през 1874 г. и се разпространява в Европа и на Балканския полуостров. Днешното присъствие на остеопатията в български условия е безспорно, но доколко тя е намерила своето място в лечението на ортопедичните проблеми, е въпрос, който очаква своя отговор.

Целта на настоящата статия е да изследва същността и възможностите за приложение на остеопатията в ортопедичната практика.

Ключови думи: *остеопатия, травматология, ортопедия, хиропрактика*

ABSTRACT

Bulgarian patients' problems related to chronically recurring complaints in the locomotor apparatus prompted them to search for new possibilities to deal with the disease. Doctors in orthopedics and traumatology are the first medical specialists such patients seek help from. Related professionals applying manual techniques are chiropractic doctors, chiropractors and osteopaths. Historically, the practice of osteopathy began in the USA in 1874 and later spread throughout Europe and the Balkan Peninsula. Today, the presence of osteopathy in Bulgarian healthcare is indisputable, but to what extent it has found its place in the treatment of orthopedic problems is a question that still awaits its answer. The purpose of this article is to explore the essence and possibilities of the application of osteopathy in orthopedic practice.

Keywords: *osteopathy, traumatology, orthopedy, chiropractic*

ВЪВЕДЕНИЕ

Остеопатията е холистична мануална система за профилактика, диагностика, лечение и рехабилитация на соматични дисфункции, причинени от мускулно-скелетни проблеми. Името произлиза от старогръцки (ostéon) „кост“ и (páthos) „болка, страдание“. СЗО (2010) определя остеопатията като алтернативна медицина, състояща се от мануални техники за диагностика и лечение на различни патологични единици и формулира петте основни модела на структурно-функционални отношения, от които остеопатите следва да се ръководят в диагностиката и лечението: биомеханичен, респираторно-циркулаторен, неврологичен, биопсихо-социален и биоенергиен. Исторически практиката на ос-

теопатията започва в Съединените щати през 1874 г., като за неин основател се смята американския лекар Андрю Тейлър Стил. Философията на остеопатията е основана на разбиранията за човешкия организъм като динамично функционално единство, със саморегулиращи се механизми, структура и функция взаимосвързани на различни нива. Остеопатията е медицинска специалност призната в Обединеното кралство, както и от СЗО, а остеопатът - сертифицирано лице, преминало през цялостен обучителен курс. Ключов принцип в остеопатията е „Движението е свързано с физиологията“ (9).

Целта на настоящата статия е да изследва същността и възможностите за приложение на остеопатията в ортопедичната практика.

СЪЩНОСТ

В остеопатията се акцентира върху холистичния подход - тялото се разглежда като цялостна система от взаимосвързани компоненти. Дисфункцията в дадена система предизвиква появата на симптоми в друга, което изисква фокус върху патологичното огнище, за да се елиминира проблемът от неговия първоизточник. За целта се изследват фактори с физиологичен, психичен и химичен произход. Те нарушават състоянието на динамично равновесие (хомеостаза) в организма. Това възпира собствените му способностите да се приспособява и самовъзстановява от различни заболявания, патологии и травми (2,6). Областта на остеопатичната ортопедична медицина включва всички жизненоважни аспекти на остеопатичното медицинско обслужване. При лечение на ортопедични патологии чрез преодоляване на мускулно-скелетните дисфукнции се включва и методологията на остеопатията „ум- тяло-дух“. Както хирургичната ортопедия, така и манипулативната медицина разглеждат сложността в структурата и функцията на мускулно-скелетна система, а остеопатичният подход допълва чрез холистичен подход. Специалистите ортопеди са водещи в областта на изследванията в множество аспекти - от педиатрична костна патология до остеопоротични фрактури при възрастни хора. Използването на холистични и алтернативни методи в комбинация с приетите конвенционални медицински подходи са част от лечението на бъдещето. Прилагането на остеопатията в ортопедичната практика може значително да подпомогне лечението на мускулно-скелетните патологии чрез използването на мануални техники, както и други методи и средства на кинезитерапията, чрез които се повлиява не само мускулно-скелетният проблем, но и общото здравословно състояние на организма.

Остеопатията се разделя на няколко вида. *Структурната остеопатия* се основава на манипулационни техники на меките тъкани и ставите. Работата с тях може да включва мускулно-енергийни техники, балансиране на лигаментарно напрежение и миофасциална техника. Манипулацията може да включва артикулация, мобилизация и декомпресия на ставите. *Висцералната остеопатия* използва техники на меките тъкани за лечение на нарушенията във функционирането на вътрешните органи както след увреждания от въздействие на външни травмиращи фактори (инфекция, операция, механична травма, отравяне), така и след нарушения на нервната регулация или кръвообращението. *Краниалната остеопатия* е лечение, основано на отстраняване на нарушенията в микроподвижноста на черепа, в шийния отдел на гръбначния стълб, твърдата мозъчна обвивка и нервната тъкан. Чрез фини движения и внимателен подход черепните (краниалните) и функционални техники отпускат напрежението в меките тъкани, нервната и кръвоносната система (1,2). Остеопатичните манипулации са разнообразни и пациентите със сходни или дори еднакви заболявания могат да бъдат лекувани чрез различни техники. Манипулациите на различни тъкани и части от тялото, които могат да се приложат, са част от хиропрактиката. Те включват мекотъканен масаж, мануални техники, техника на контра напрежение, проприоцептивно нервно мускулно улесняване, стречинг, обработване на тригерни точки, високо енергийни техники и мобилизации и др. (19).

Едниотнай-известнитеизползванитехники в остеопатичната практика са мускулно-енергийни техники, техника на контра напрежение, техника с висока скорост и ниска амплитуда, миофасциалното освобождаване, точки на освобождаване на Чапман, лечение с „лимфна помпа“ и др. *Мускулно-енергийната техника* е мобилизационно и манипулативно лечение, при което пациентът активно привежда в напрежение и движение своите мускули, за да осъществи движението от точно определено положение в специфична посока срещу дозирано съпротивление. Тази техника цели преодоляване на мускулния дисбаланс. Техниката на *контра напрежение* има за цел чрез палпация на локализирана болезнена точка и натиск, едновременно с мускулно съкращение да доведе до намаляване на чувствителността в третираната област. Установеното положение

се задържа за деветдесет секунди, след което пасивно се възстановява неутралната позиция. Използването на тази техника е противопоказно при пациенти с тежка остеопороза, патология на вертебралните артерии, както и при пациенти в терминален стадий. *Висока скорост, ниска амплитуда* е техника, която използва бърза, целенасочена терапевтична сила с кратка продължителност, която изминава разстояние в рамките на анатомичния диапазон на движение на ставата и ангажира ограничителната бариера в една или повече локации на движението, за да предизвика освобождаване на даденото ограничение. Употребата на тази техника е противопоказана при пациенти със синдром на Даун, остеомиелит, съдови заболявания. Приемът на хинолони, антикоагуланти или наличието на костни метастази също изключват приложението ѝ. *Миофасциалното освобождаване* е форма на алтернативно лечение, при която се коригира неподвижността на скелетните мускули и болката чрез отпускане на спастични мускули. Палпаторната обратна връзка от практикуващия е неразделна част от постигането на освобождаване на миофасциалните тъкани, чрез релаксиране на спастични мускули, увеличаване на циркулацията и лимфния дренаж и стимулиране на рефлекса на разтягане на мускулите и надлежащата фасция. Някои остеопати търсят тъканни находки, наречени *точки на освобождаване на Чапман* с диагностична цел. Лечение с лимфна помпа: мануална техника, предназначена да подобри лимфния и кръвния поток. Първата модерна техника за лимфна помпа е разработена през 1920 г. Тази техника определено може да намери приложение в ортопедичната практика, редуцирайки постоперативните отоци и хематоми и по този начин да стимулира възстановителните процеси. Относителните противопоказания за използването на лечение с лимфна помпа включват абсцеси или локализирани инфекции, тежки бактериални инфекции с телесна температура, повишена над 39°C (2). Остеопатията като алтернативна система на въздействие върху човешкото здраве намира приложение при мускулно-скелетни дисфункции, ХОББ, Паркинсонова болест, гастроезофагеална рефлуксна болест и др. (8,13,14).

Правомощията на остеопатите са да снемат подробна анамнеза, да правят цялостен оглед, а след това тестове за мобилност и да анализират позата на пациента, като търсят всяко отклонение от нормата. Чрез палпация преценяват метода и подхода, които ще бъдат най-удачни. Остеопатията разделя пациентите на три групи: със симптоми в тяхната физика (мускулно-скелетната система), със симптоми в техните емоции и със симптоми в тяхната вътрешна среда, включваща техните органи и вътрешни системи на тялото. Остеопатите насочват своя фокус към биомеханиката в травматологията, за да рехабилитират успешно травмите на опорно-двигателния апарат (2).

Остеопатията е независима и основна мануална здравна професия, призната от Световната здравна организация и стандартизирана от европейския стандарт EN 16686:2015 (9,10). Остеопатията е регулирана в девет европейски страни (Финландия, Франция, Исландия, Дания, Лихтенщайн, Малта, Португалия, Швейцария и Обединеното кралство) и е призната в други три (Белгия, Италия и Люксембург) (18). Други страни като САЩ, Австралия, Нова Зеландия и Русия също имат специфичен регламент за практикуването на остеопатия. Трябва да се отбележи, че не във всички страни остеопатията е признат кръг на медицината. През 1892 г. Стил основава първото в света остеопатично училище в Кърксвил (Мисури). В Европа първото остеопатично училище е създадено през 1917 г. в Лондон от неговия ученик Джон М. Литълджон (1865-1947). В САЩ остеопатът е лекар по остеопатична медицина, а не само лекар по медицина. Той има в програмата си допълнителни часове за практически занятия върху човешките мускули и скелет. Стандартното обучение е 4 години, включва в себе си над 1000 часа клинична практика. В много страни се изисква базово медицинско образование, а после се специализира остеопатия. В САЩ след получаване диплома като лекар може да се продължи докторантура и да се получи степен доктор по остеопатия. Тази степен се предлага в 36 медицински колежа и школи по остеопатия. Във Франция остеопатия се преподава от 70 г. Към днешна дата има 49 частни школи с право да издават дипломи. В тях обучението е присъствено, 3-годишно. Със закон са установени 1200 часа практическа и теоретична подготовка, за бакалавър – 2660 часа. В Германия остеопатите се лицензират след 6500 часа медицинска подготовка в рамките на 6 г. + 7000 часа. Курсът по остеопатична медицина е достъпен само за лекари като допълнителна квалификация. В Швейцария присъствена подготовка по остеопатия се провежда в частни школи и трае 5 години. В Белгия е създаден Свободен университет в Брюксел, където за 6 г., включително стаж, се покриват изискванията за остеопат. В Италия съществува и задочна форма, но за нея се иска диплома за физиотерапевт. За сертификат трябват 5000 часа в аудиториите и 750 часа практика. В Австрия също има при-

съществена и задочна форма. Задочното обучение трае 5-6 г. и е само за лекари и кинезитерапевти. Във Финландия има три школи, които провеждат редовно обучение за 4 или за 5 години.

Нормативните актове в българското законодателство не разкриват правна регламентация на професията „остеопат“, както и наличието на обучителна програма по остеопатия във висшите медицински заведения. В България е основана Източноевропейска школа по остеопатия с водещ преподавател д-р Ерохов Александрович. Обучителната програма е структурирана в три нива, насочени към ставно-мускулни патологии в областта на гръбначния стълб, но това не допринася за регламентирането на остеопатията като специалност в здравната система и професия у нас. Обучението е под формата на курс, за който няма нужда от базово образование. То предвижда 600 часа обучение, което се покрива за 3 години. Школата издава сертификати. Успешно завършилите с дипломна работа биват титулувани „остеопат от Източно-европейската школа по остеопатия“ (12).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Прегледът на сферата на дейности на остеопатията показва, че тя може да се прилага при редица заболявания без възрастови ограничения. Все пак нейната преимуществена сила е в областта на проблемите, произтичащи във и от опорно-двигателния апарат, което поставя остеопатията в позицията на метод, който подпомага работата на ортопеда травматолог във всекидневната му практика. В български условия възможностите на остеопатията при пациенти с ортопедични проблеми са все още не напълно оползотворени предвид перспективите, които предоставят мануалната терапия (20). Въпреки това и предвид необходимостта от разширяване на подхода към болния с хронично персистиращи проблеми в опорно-двигателния апарат нашите очаквания са за ревизиране на разбиранията за мястото и ролята на остеопатията сред лекарите, кинезитерапевтите и рехабилитаторите у нас.

ЛИТЕРАТУРА

1. А. Н. Ахметсафин, С. А. Ахметсафин, Е. Р. Баранцевич, Ю. К. Кодзаев, В. В. Андреев Основы остеопатии Пособие для врачей. Санкт-Петербург РИЦ ПСПбГМУ. 2018.
2. Новосельцев, Святослав Валерьевич. Остеопатия 1: Учебник для высших учебных заведений. Москва: МЕДпресс-информ. 2021; 47-52.
3. Новосельцев С. В. Нейромышечные и рефлекторные техники в остеопатии: Учебное пособие. СПб.: Свое изд-во. 2017.
4. Новосельцев С. В. Клиническая анатомия и биомеханика костей черепа: Учебное пособие. СПб.:Свое изд-во. 2016. Новосельцев С. В. Остеопатия. Москва: МЕДпресс-информ. 2018.
5. Новосельцев С. В., Н. П. Ерофеев Остеопатия 2. Москва: МЕДпресс-информ. 2018;59-60.
6. Новосельцев, Святослав Валерьевич. Остеопатия 2: Учебник для высших учебных заведений. Москва: МЕДпресс-информ, 2021.
7. Abdelaal Ashraf AM, Ali Mohamed Ml, Hegazy Ibrahim M. Effect of diaphragmatic and costal manipulation on pulmonary function and functional capacity in chronic obstructive pulmonary disease patients: randomized controlled study. Int J Med Res Health Scienc. 2015; 4(4):841–847.
8. Benchmarks for training in traditional/ complementary and alternative medicine: benchmarks for training in osteopathy. World Health Organization. 2010.
9. CEN's Project Committee on "Services for Osteopaths." The European Standard on Osteopathic Healthcare Provision. 2015 [cited 20 Mar 2020]. Available: https://www.cen.eu/news/brief-news/Pages/News-2016-008.aspx
10. Chin J, Li S, Yim G, Zhou YA, Wan PJ, Dube ER, et. Perceptions of the osteopathic profession in New York City's Chinese Communities. Fam Med Community Health. 2020Feb 28;8(1): e000248. .
11. Eastern European School of Osteopathy in Bulgaria.
12. K.E. Bjørnæs et al. Does osteopathic manipulative treatment (OMT) have an effect in the treatment of patients suffering from gastro esophageal reflux disease (GERD). Int J Clin PharmacolPharmacother. 2016.
13. Leal, LC, Abrahin, O, Rodrigues, RP, Silva, MC, Araújo, AP, Sousa, EC, et al.. Low‐volume resistance training improves the functional capacity of older individuals with Parkinson's disease. Geriatr Gerontol Int. 2019;19:635–40. https://doi.org/10.1111/ggi.13682.
14. Mancheva P, Shivachev Y. Unconvetionals Methods of Treatment as a Part of the Holistic Approach in the Management of the Chronic Invalidizing Disease. Health Economics and Management. 2017;2(64):33-35.
15. Mokhov DE. [Methodical approaches to the objectification of somatic dysfunctions in osteopathy.] Traditional Medicine. 2016; 1(44):14-18.
16. Nenova G. [Kinesitherapy in public health.] Steno; Medical University of Varna. 2016. 132 p.

17. Regulation in Europe | EFFO. Available: https://www.effo.eu/regulation-in-europe/

18. Shivachev Y, Dimitrov A. Chiropractic as a system of manual techniques. Varna medical forum. 2021;(1):133-136.

19. Shivachev Y, Mancheva P. Manual therapy and osteopathy - comparative analysis. J of IMAB. 2022 Jan-Mar;28(1):4233-4236. DOI: https://doi.org/10.5272/jimab.2022281.4233.

20. Steel A, et al. Osteopathic manipulative treatment: a systematic review and critical appraisal of comparative effectiveness and health economics research. Musculoskelet Sci Pract. 2017;27:165–75.

Адрес за кореспонденция:
Светослав Добрилов
Катедра по ортопедия и травматология
ул. «Проф. Марин Дринов» 55
Варна, 9000
e-mail: svetlyo_d@yahoo.com